

BÖLÜM 5

KENT MEYDANLARI ÜZERİNDEN TOPLUMSAL (YENİDEN) ÜRETİMİN İZİNİ SÜRMEK: LEFEBVRE’NİN MEKÂNSAL ÜÇLÜ KAVRAMSALLAŞTIRMASI BAĞLAMINDA SAN MARCO MEYDANI’NIN DÖNÜŞÜMÜ

doi: 10.37609/akya.3869.c1598

Gökçe UZGÖREN²

GİRİŞ

Mekân, toplumsal üretim sürecinin gelişim ve değişim dinamiklerinden hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkilenirken, aynı zamanda bu dinamikleri eşzamanlı olarak etkileyen bir yapıya sahiptir. Mekân üzerindeki değişimler, toplumsal ve tarihsel gerçekliğin somut bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, kentlerdeki gündelik yaşamın ve tarihsel dönüşümlerin belirgin izlerini yansıtan yerler arasında bulunan kent meydanları, tarihsel gerçekliğin çözümlenmesinde kritik öneme sahip ipuçları sunmaktadır. Richard Sennett’in (1996) perspektifine göre kamusal alan, demokrasinin taşıyıcısı, kentin kalbi, ruhu ve ambiyansıdır. Kamusal alanlar, kenti fiziksel, sosyal ve sembolik düzeylerde dönüştürme ve yeniden biçimlendirme süreçlerinde etkin birer araç olarak görülmektedir. Kamusal mekânlar ise, bir bütün olarak topluma ait ve herkesin kullanımına açık mekanlar olarak (Uzgören & Erdönmez, 2017: 43) tanımlanabilir. Norberg- Schulz’un (1971) “kentsel yapının en belirgin ve göze çarpan unsuru” olarak tanımladığı meydanlar da kamusal mekânların başında gelmektedir.

¹ Bu çalışma, VI. Uluslararası Yıldız Sosyal Bilimler Kongresi’nde sunulan ‘Kentsel Mekânın Toplumsal Yeniden Üretimi Sürecinde Belirleyici Faktörler: San Marco Meydanı Örneği’ başlıklı bildirinin geliştirilmiş hâlidir. Sunulan bildiri kongre bildiri özetleri kitabında basılmış olup çalışmanın tam metni herhangi bir mecrada yayımlanmamıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, guzgoren@gelisim.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5335-3817

Bu teorik çerçevenin çalışmaya katkısı, San Marco Meydanı'nı statik bir yapı olarak ele almak yerine, onun sürekli değişen ve toplumsal süreçlerle (yeniden) üretilen dinamik bir alan olarak incelenmesine olanak tanımasıdır. Lefebvre'nin mekânın üretimi teorisini ve mekânsal üçlü kavramsallaştırması kullanılarak, meydanın tarihsel süreçteki dönüşümlerinin arkasındaki toplumsal, politik ve ekonomik güçler daha derinlemesine incelenmiş ve bu güçlerin mekân üzerindeki etkilerini analiz etmek mümkün olmuştur. Lefebvre'nin mekânın üretimi teorisi ve mekânsal üçlü kavramsallaştırması, bu tür bir analiz için hem kavramsal hem de metodolojik bir çerçeve sunmuş, böylece San Marco Meydanı'nı sadece fiziksel bir yer değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, güç dinamiklerinin ve tarihsel süreçlerin bir tezahürü olarak ele alınmasını sağlamıştır. Sonuç olarak, San Marco Meydanı örneği üzerinden mekânsal analitik bir inceleme ortaya koyan çalışmada mekânın dışsal ilişkiler ile bağlamı olmayan fiziksel bir unsurdan öte toplumsal bir ürün olduğu ve tarihsel süreç içerisinde birçok farklı faktörün karşılıklı ilişkisi ile yeniden üretilmekte olduğu sonucuna varılmıştır. Bu noktada tarihsel süreç içerisindeki toplumsal değişim süreçlerini analiz ederken kullanılabilecek olanaklardan biri de tarihsel-coğrafi bir bağlamda üretim sürecine odaklanılan mekândır.

KAYNAKLAR

- Ackroyd, P. (2010). *Venice: pure city*. London: Chatto & Windus.
- Avar, A. A. (2009). Lefebvre'in üçlü –algılanan, tasarlanan, yaşanan mekân– diyalektiği. *TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya 17: Mimarlık ve Mekân Algısı*, 7-17.
- Bellini, N., & Pasquinelli, C. (2017). *Tourism in the city: towards an integrative agenda on urban tourism*. New York: Springer.
- Bettini, S. (2013). *Venice and its cultural challenges: a city at risk*. UK: Ashgate.
- Bosworth, R. J. B. (2011). *Italian Venice: a history*. USA: Yale University Press.
- Braudel, F. (1984). *The perspective of the world: civilization and capitalism: 15th–18th Century* (3. Cilt). USA: Harper & Row.
- Brenner, N., & Elden, S. (2009). Henri Lefebvre on state, space, territory. *International Political Sociology*, 3(4), 353-377.
- Brown, P. (1998). *The cult of the saints: its rise and function in Latin Christianity*. Chicago: University of Chicago Press.
- Carniello, L., Defina, A., & D'Alpaos, L. (2008). Long term morphological evolution of the Venice Lagoon: evidence from the past and trend for the future. *Journal of Geophysical Research*, 114(F04002), 1-10.
- Cosgrove, D. (1993). *The Palladian landscape: geographical change and its cultural representations in Sixteenth-Century Italy*. USA: Penn State University Press.
- Davis, R., & Marvin, G. (2004). *Venice, the tourist maze: a cultural critique of the world's most touristed city*. USA: University of California Press.
- Ene Draghici-Vasilescu, E. (2020). The Church of San Marco in the Eleventh Century. *Mirabilia Journal*, 31(2), 695–740.

- Erdönmez, M. E. ve Apak, H. (2015). Kentsel Bellekte Meydan: San Marco Meydanı. *Kent Akademisi*, 8 (23), 73-96.
- Fletcher, C. A., & Spencer, T. (Eds.). (2005). *Flooding and environmental challenges for Venice and its lagoon: state of knowledge*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fortini, A. (2010). *Venetian Commerce and the Transformation of the City*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ghulyan, H. (2017). Lefebvre'nin mekân kuramının yapısal ve kavramsal çerçevesine dair bir okuma. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 26(3), 1-29.
- Goy, R. (2006). *Venice and its lagoon: the historical and social landscape*. USA: Yale University Press.
- Guerra, F., Scarso, M. (1999). *Atlante di Venezia 1911-1982*. Venezia: Circe-Iuav Marsilio.
- Harvey, D. (1989). *The condition of postmodernity: an enquiry into the origins of cultural change*. Oxford: Blackwell.
- Harvey, D. (2012). *Rebel cities: from the right to the city to the urban revolution*. London & New York: Verso
- Harvey, D. (2015a). *Sermayenin mekânları: eleştirel bir coğrafyaya doğru*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Harvey, D. (2015b). *Neoliberalizmin kısa tarihi*. İstanbul: Sel Yayıncılık .
- Wijffe, G., Groeneveld, S., Dezaire, S. & Gradussen, B. (2014). History of European Urbanism and Architecture 7x3x0 Venice: The Queen Of The Adriatic. University of Technology Eindhoven. Quartile 2 / Phase A.
- Hopkins, A. (2011). Foscari, Antonio: What Palladio might have built in Venice. *Kunstchronik. Monatsschrift für Kunstwissenschaft*, 64(6), 322-325.
- Horsley, J. (2008). *Renaissance Venice: an introduction*. UK: Cambridge University Press.
- Howard, D. (2002). *The architectural history of Venice*. USA: Yale University Press.
- Howard, D., Quill, S. (2002). *The architectural history of Venice*. Yale: Yale University Press.
- Jacobs, J. (1961). *Death and life of great American cities*. New York: Random House.
- Kamen, H. (2005). *The venetian inquisition: the politics of religion in early modern Venice*. Yale: Yale University Press.
- Karaçizmeli, M. (2021). Lefebvre ve Foucault'da mekân: kuramsal bir tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (52), 166-178.
- Kardes, M, E. (2019). Mekânın politikliğine dair: mekân üretiminin dayanakları. *1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book*. (ss. 636-641). İstanbul: Istanbul University Press.
- Lane, F. C. (1973). *Venice, a maritime republic*. Johns Hopkins University Press.
- Lefebvre, H. (1974). *The production of space*. Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space*. Oxford: Blackwell.
- Lefebvre, H. (2014). Mekânın üretimi, (I. Ergüden, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Liebermann, R. (1982). *Renaissance architecture in Venice*, London: Frederic Muller Limited.
- Lowry, H. (1992). *Venetian art anda: 1400-1600*. London: Thames & Hudson.
- Madden, T. F. (2012). *Venice: a new history*. UK: Viking Publishing.
- Muir, E. (1995). *The Venetian Empire: a concise history*. New York: Macmillan.
- Norwich, J. J. (1982). *A History of Venice*. New York: Knopf.
- Rossi, A. (1992). *The Architecture of the city*. Cambridge: MIT Press.
- Ruskin, J. (2004). *The Stones of Venice*. Cambridge: Da Capo Press.
- Schulz-Norberg, C. (1971). *Existence, space and architecture*, London: Studio Vista.
- Sennett, R. (1996). *Flesh and stone: the body and the city in western civilization*. New York: W. W. Norton & Company.

- Sennett, R. (1996). *Kamusal insanın çöküşü*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Settis, S. (2016). *If Venice dies*. New York: New Vessel Press.
- Sitte, C. (1889). *City planning according to artistic principles*. New York: Rizzoli.
- Sitte, C. (2011). The relationship between buildings, monuments, and public squares & the enclosed character of the public square: from the art of building Cities (1889). *The City Reader* (ss 530-541). London: Routledge.
- Smith, N. (1979). Toward a theory of gentrification a back to the city movement by capital, not people. *Journal of the American Planning Association*, 45(4), 538-548.
- Smith, N. (2008). *Uneven development: nature, capital and the production of space*. Athens: University of Georgia Press.
- Soja, E. W. (1996). *Thirdspace: journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places*. Oxford: Blackwell.
- Soja, E. W. (2017). *Postmodern coğrafyalar: eleştirel toplumsal teorinin mekânın yeniden ileri sürülmesi*. (Y. Çetin, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Solak, S. (2022). Henri Lefebvre aracılığıyla Latife Tekin romanlarında mimarlık, kent ve mekân Okuması, [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı], YÖK Tez Merkezi.